

[Ib Thyregod.]

opnået enighed om, at det pågældende udvalg bør nedsættes med henblik på dette formål.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af to valg.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Lis Groes): I skrivelse af 26. f. m. anmodede medlem af folketinget Knud Østergaard om orlov fra den 5. november d. å. at regne på grund af midlertidig varetægelse af offentligt hverv. I sit møde den 31. f. m. bevilgede tinget den ønskede orlov og vedtog at indkalde stedfortræderen.

Første stedfortræder for det konservative folkeparti i Ålborg amtskreds, hvor Knud Østergaard er valgt, er ifølge den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede liste seminarierektor Adalbert Fuglsang-Damgaard, der i skrivelse af 30. f. m. har meddelt, at han er villig til midlertidigt at tage sæde i folketinget i anledning af nævnte orlov.

Endvidere har folketingsmand Mohr Dam, der har orlov, i skrivelse af 27. f. m. meddelt, at han ønsker at nedlægge sit mandat fra den 2. d. m. at regne. Ifølge valgbogen for Færøerne, hvor Mohr Dam er valgt, er 1. stedfortræder for Færøernes socialdemokrati sognepræst Johan Nielsen, der i forvejen er indkaldt som midlertidigt medlem under den Mohr Dam bevilgede orlov. I skrivelse af 1. d. m. har Johan Nielsen meddelt, at han er villig til at indtræde i folketinget som ordinært medlem fra den 2. d. m. at regne.

Udvalget til valgs prøvelse har herefter holdt møde, og efter at have gennemgået stedfortræderlisten, valgbogen for Færøerne og de øvrige dokumenter indstiller udvalget enstemmigt, at seminarierektor Adalbert Fuglsang-Damgaard godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra den 5. d. m. at regne, samt at sognepræst Johan Nielsen godkendes som ordinært medlem af folketinget fra den 2. d. m. at regne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af seminarierektor Adalbert Fuglsang-Damgaard

som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 5. november 1967

vedtoges enstemmigt med 126 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af sognepræst Johan Nielsen som ordinært medlem af folketinget fra og med den 2. november 1967

vedtoges enstemmigt med 125 stemmer.

Formanden: Ligeledes uden for dagsordenen giver jeg ordet til hr. Ib Thyregod, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ib Thyregod): Jeg har herved den ære som ordfører for partierne venstre, det konservative folkeparti og det radikale venstre at fremsætte forslag til lov om offentlighed i forvaltningen.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har det sin baggrund i den betænkning, som i 1963 blev afgivet af en kommission, der behandlede dette spørgsmål. Ved afgivelsen af betænkningen delte kommissionens medlemmer sig i et flertal og et mindretal. Flertallet på 11 medlemmer mente ikke, at der var tilstrækkelig samfundsmæssig trang til gennemførelse af en så gennemgribende reform under hensyn til de ulemper og vanskeligheder, den medførte, medens mindretallet på 9 medlemmer mente, at de grunde, der talte for indførelse af et almindeligt offentlighedsprincip, var så afgørende, at modhensynene måtte vige. Blandt dette mindretal var repræsentanter for de tre partier, der i dag er forslagsstillere, samt herudover bl. a. professor Poul Andersen — vor mest anerkendte forvaltningsretsekspert — samt folketingets ombudsmand, professor Stephan Hurwitz.

Resultatet af regeringens overvejelser i 1963 blev, at man alene fremsatte forslag til en lov om partsoffentlighed, hvorom forslag tillige var udarbejdet af kommissionen. Ordførerne fra de tre partier gav allerede ved behandlingen af dette lovforslag udtryk for, at man ønskede gennemført et almindeligt offentlighedsprincip i forvaltningen; men det var ikke muligt på daværende tidspunkt at gå videre.

[Ib Thyregod.]

Loven om partsoffentlighed af 13. maj 1964 har imidlertid nu virket i 4 år og har efter de erfaringer, man har indhentet bl. a. på skatteområdet, og som fuldmægtig Jan Hinze har redegjort for, virket tilfredsstillende og uden at skabe særlige administrative vanskeligheder. De betænkeligheder, som man fra visse sider anførte over for forslaget, har vist sig ikke at have betydning i praksis.

Tiden må derfor nu være inde til at gennemføre det videregående skridt, som et almindeligt offentlighedsprincip i forvaltningen er. Der er her virkelig tale om en reform inden for forvaltningen af samme karakter, som da offentlighed blev indført ved domstolene ved retsplejereformen i 1919. Ganske det samme hensyn, som talte for denne reform, gør sig gældende med hensyn til administrationen.

Gennem den kontrol, der her kan gennemføres med administrationen, skabes der garantier for en bedre forvaltning, der fuldt ud tilgodeser hensynet til de borgere, hvis sager er til behandling. Sagerne bliver bedre oplyst, før afgørelsen træffes, og en øget offentlighed vil også medvirke til den af alle ønskede rationalisering af statens administration, som vi for nylig har diskuteret her i folketinget.

Men herudover må det nævnes, at offentlighed er et væsentligt led i folkestyret. Der skabes mulighed for, at befolkningen gennem presse og også gennem radio og fjernsyn kan følge med i en række sager af principiel betydning og uden den skævhed i oplysningerne, som kan fremkomme, når de enkelte ministre skal afgøre, hvilke oplysninger der skal frem, og hvilke der skal hemmeligholdes. At der naturligvis er sager, der af hensyn til statens sikkerhed, privatlivets fred og af andre grunde bør være undtaget fra den almindelige offentlighed, er på den anden side klart, og dette er der da også taget hensyn til ved de undtagelsesbestemmelser, som forslaget indeholder, og som svarer til kommissionens forslag. Jeg skal ikke her gennemgå disse, men henvise til forslaget og bemærkningerne.

Forbilledet for forslaget er den svenske og finske ordning. Det er navnlig af betydning, at den svenske ordning har virket i mere end

200 år på grundlag af trykkefrihedsforordningen af 1766 og har virket tilfredsstillende som et naturligt led i folkestyret. Også herhjemme har vi gennem årene haft debat om spørgsmålet. Allerede i 1936 opfordrede professor Poul Andersen til at gennemføre offentlighedsprincippet, og senere er bl. a. professor Alf Ross i bogen „Hvorfor demokrati“ gået ind for det samme.

Man kunne spørge, om ombudsmandsinstitutionen da ikke er tilstrækkeligt værn for borgerne, men ombudsmanden har selv peget på, at yderligere garantier vil kunne opnås ved offentlighed i forvaltningen. For det første er det kun et begrænset antal sager, ombudsmanden beskæftiger sig med, og de akter, han modtager, kan ikke alle udleveres til klageren eller forevises for denne. For det andet er hans tilsyn efterfølgende og omfatter ikke sagens forberedende behandling, hvor et offentlighedsprincip vil være af betydning også med henblik på henvendelse til ombudsmanden. Endelig viser erfaringerne fra Sverige, at en ombudsmandsordning virker godt sammen med et offentlighedsprincip.

Til forskel fra den svenske ordning stiller lovforslaget krav om, at henvendelse om kendskab til dokumenter skal have relation til en bestemt sag. Om man senere skal gå videre i lighed med den svenske ordning, må erfaringerne vise. Derimod har forslagsstillerne ikke ment, at der var grundlag for nogen undtagelsesbestemmelse med hensyn til embedsansættelser og forfremmelser. Spørgsmålet har været diskuteret i kommissionen, men også her taler hensynet til en bedre forvaltning for ikke at gøre undtagelser.

Der er behov for andre garantier end dette forslag. Lad mig nævne som eksempler en udvidet prøvelsesret for domstolene med forvaltningens afgørelser, regler om habilitet for embedsmænd på samme måde som for dommerne i retsplejen, vejledning om klageadgang, som ofte savnes inden for administrationen, fri retshjælp i særlige tilfælde også i administrative sager, forbedring af reglerne for skattesager — jeg tænker her på landsskatteretten — og ekspropriations-sager uanset den for nylig gennemførte ændring af ekspropriationslovgivningen. Men ved dette forslag vil der, hvis det gennem-

[Ib Thyregod.]

føres, være skabt en yderligere væsentlig garanti på samme måde som ved ombudsmandsinstitutionen.

Jeg håber derfor, at der vil kunne opnås enighed om denne vigtige reform, og statsministerens bemærkninger i trontalen synes også at tyde på, at regeringen ikke denne gang vil stille sig afvisende.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til behandling i dette høje ting.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Niels Matthiassen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at orlov meddeles fra og med den 6. november 1967. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Niels Matthiassen.

Formanden: Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Savværksformand Kristian Josef Nielsen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 6. november 1967.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om tillæg til lov om indenlandsk skillemønt.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 26) findes i tidenden sp. 776).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-4 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om opsparring på kapitalbindingskonti [af Haunstrup Clemmensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 30) findes i tillæg A. sp. 1289, fremsættelsen i tidenden sp. 506).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Finansministeren (Grünbaum): Det fremsatte lovforslag er jo i det store og hele enslydende med de ændringsforslag, som venstre og de konservative fik forkastet her i tinget den 31. maj 1967 ved anden behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om indskud på kapitalbindingskonti.

Ændringsforslagene dengang gik ud på, at det hidtidige fradrag i indkomsten for indskud på kapitalbindingskonti skulle afløses af et fradrag i statsindkomsts-katten på 30 pct. af indskuddet. Jeg tror ikke, forslagsstillerne skal regne med, at mulighederne for at få deres forslag gennemført er større nu, end de var i forsommeren.

Kapitalbindingsordningen var en dårlig ordning, og forslagsstillerne forsøg på at lappe på denne ordning har ikke gjort den mere overskuelig. Hvis vi gennemførte forslaget, skulle renteforsikringslovens beløbsramme på 2.500 kr. dels rumme beløb, der kan fradrages i indkomsten, dels beløb, der kun giver adgang til fradrag i skatten.

Når man nu synes, at ordningen med fradrag i skatten er en så stor forbedring, forstår jeg i øvrigt ikke, hvorfor man ikke har foreslået, at den også skal gælde for præmier til kapitallivsforsikringer og de andre beløb, som kan fradrages inden for beløbsrammen på de 2.500 kr. Det ville da være en vis, omend beskeden forenkling. I stedet vil man nu bebyrde skattemyndighederne med at undersøge, om en skatteyder, der hæver i utide, nu også har fået skattelettelse for indskuddet i sin tid. En sådan regel blev af administrative grunde frarådet af det sagkyndige opsparringsudvalg.

I bemærkningerne til forslaget siges, at de foreslåede regler vil medføre, at skatte-